

Palatul Cultural
Arad

GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Pentru țărani și muncitori: 90 lei, pe 6 luni 50 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Instiințare

"Gazeta Antirevizionistă" a început să lucreze de astăzi în nouăzeci și șase de exemplare ca să pută să facă niște simțitoare abonamente speciale țărănilor și muncitorilor.

Directorul recunoscător acestor muncitori președinte al "Gazetei Antirevizioniste" este Ștefan Ștefan, directorul celui mai mare ziar, "Universul".

Ștefan Ștefan, directorul celui mai mare ziar, "Universul", a înțeles și drăcește arătat-o tuturor străilor românești folositoare și ușoară, tipărită pe cheltuieli de publicație de ale "Astei", basarabene, foi studențești. Ștefan Popescu, aprenunca patriotică desințată ce se depune la o modeste dar prea necesară de graniță apuseană, nevoit a veni în ajutorul "Gazetei Antirevizioniste" suferind cheltuielile unui număr de 1000 de foi pe săptămână, și să nu se poată da ca numărul să fie fără nicio obligație, patru numere la un cititor, și să se poată da din satele suburbane orașenești din jurul graniței.

Prin acest spor de activitate să reducem cheltuielile și să plătim de abonamente cu începere de la 160 la 130 de lei pe un an, și de la 90 la 70 de lei pe o jumătate de an, iar pentru țărani și muncitori la 90 de lei pe un an și la 50 de lei pe o jumătate de an. Celor cari să plătească înainte pe-un an sau pe-o jumătate de an, să plătească și timp ziarul.

Abonamentele și plățile se fac în avans și nu se pot plăti pe rate. În caz de neplătit până la 31 Dec. crt. se va plăti până la 31 Dec. crt. și se va plăti până la 31 Dec. crt. și se va plăti până la 31 Dec. crt.

Abonamentele și plățile se fac în avans și nu se pot plăti pe rate. În caz de neplătit până la 31 Dec. crt. se va plăti până la 31 Dec. crt. și se va plăti până la 31 Dec. crt.

Abonamentele și plățile se fac în avans și nu se pot plăti pe rate. În caz de neplătit până la 31 Dec. crt. se va plăti până la 31 Dec. crt. și se va plăti până la 31 Dec. crt.

Căsătoriile mixte la Arad

În anul de Anul-Nou al ziarului arădan "Reggel" s'a publicat un reportaj vrednic de cea mai mare atenție, despre căsătoriile mixte întâmplăte la Arad în anul 1934.

Ni se arată următoarele: Dintre 742 căsătorii încheiate la Arad în anul trecut, 147, adică 20 de procente, au fost mixte, și anume, majoritatea contractate de români cu unguroaice. S'au însurat cu unguroaice 63 (și: și-așezeci și trei) de români! La numărul acesta urias de mezalianțe făcute n'au dauna hotărâtă a interesului românesc, se adaugă 36 de căsătorii făcute de români cu unguri, apoi 4 căsătorii făcute de români cu ovrice, una făcută de o româncă cu un evreu, și poate că și celelalte: trei făcute de români cu nemțoaice, două făcute de români cu nemți. Alte căsătorii românești cu străini au fost următoarele: un sârb cu o româncă, o româncă c'un sârb și alta cu un italian.

Față cu aceste 106 căsătorii românești cu partide de neam străin, dintre care nu mai puțin de 93 contractate cu unguri, cele 41 căsătorii mixte câte s'au mai făcut într'un an în Arad se repartizează astfel: 10 unguri au luat ovrice și 11 unguroaice ovrice; 6 unguri au luat nemțoaice și 11 unguroaice nemți; un ungur a luat slovacă iar altul rusoaică; în sfârșit: un evreu a luat nemțoaică.

Statistica aceasta este cât se poate de grăitoare.

Se abonează, deoarece nu va fi socotit abonată și nu va primi mai multe de patru numere de ziar decât cine își plătește abonamentul.

Rugăm pe doritorii de a li se trimite numere de probă, să ne trimită adresa la ziar.

Deasemenea rugăm secțiile de graniță și din Săcuime ale Ligii Antirevizioniste să ne trimită adrese de români cărora să le trimitem numere de probă.

Cererile le vom satisface pe rând, în așa fel ca să putem trimite din câte un număr de gazetă în toate părțile.

Ca să începem cu străinii: Într'un oraș cu mare populație sârbească ca Aradul, sârbi nu se căsătoresc decât între ei. După prozelitismul maghiar era să-i înghită în 10-20 de ani dacă nu venea România să-i izbăvească, naționalismul acesta de care dau dovadă sârbi e îmbucurător și din punctul lor de vedere, și dintr'al nostru. E, însă, totuși ciudat, că după ce se știe cât de mult s'au apropiat de români sârbi arădani și cât de amestecate cu români sunt unele familii sârbești, nu s'a întâmplat într'un an decât o singură căsătorie cu partidă din neamul nostru.

Cele 17 căsătorii contractate de partide germano-maghiare, dovedesc ca puternicul curent de redeșteptare ce s'a pornit în anii din urmă la germanii aproape total ungarizați ai Aradului nu-i însă suficient de puternic.

Ne vom băga întâi de toate nouă de vină că-i astfel. Pentru că stăpânirea românească n'a contribuit cu niciun sprijin la această redeșteptare nemțească. Cei șapte-opt mii de catolici germani, superiori numericeste catolicilor unguri, sunt lăsați și azi pe mâna unei parohii ungurești uzurpată de un ordin călugăresc iredentist, al minorității, care le ia banii — și-anume prin administrația financiară românească când nu i-ar da de bună voie — pentru scopuri iredentiste, între cari susținerea unui liceu unguresc parohial, și care refuză să le dea la spovediri, la înmormântări, călugăr german, încât cunoaștem un caz când o germană a trebuit să mărgă să se spovedească la Timișoara! Pe urmă: la școlile românești de stat — inclusiv la cele secundare — parohia e lăsată să trimită catolicilor de lege germană catihet care predă ungurește. Și, last not least, statul susține în Arad nouă școli primare cu limba de predare maghiară, și numai una singură nemțească, atunci când după proporția din recensământ li se cuvin germanilor trei față de cele nouă ungurești, cari la rândul lor nu pot fi menținute decât prin absurd și prin trădare, când știut e că cei 27 de mii de unguri ai Aradului nu sunt nici a treia parte unguri curați ci victime ale maghiarizării, încât înseamnă că statul român susține o școală cu limba de predare

maghiară pentru fiecare mie de locuitori unguri.

Venind în sfârșit la căsătoriile mixte ale românilor — fiindcă despre căsătoriile evreo-maghiare nu e cazul să vorbim decât pentru a semnala cât de nădăcinat e șovinismul unguresc al sumedeniei de evrei ce-i avem în Arad — rămâi cu drept cuvânt înspăimântat când vezi ce izbitor e scopul politic — și nu din partea noastră — cu care au fost contractate. Căci nu poți deduce altceva când vezi că dintre 107 de căsătorii mixte, dintre care 106 contractate de români, 93 au fost româno-maghiare, iar 5 le-au contractat partide românești cu evrei și ovrice din slujba iredentei ungurești. Cum se pot explica aceste mezalianțe, când e de sine înțeles că n'au fost contractate cu unguri sau unguroaice din hailaif, și când e știut că lumea maghiară a Aradului care nu face parte din hailaiful social și economic n'are cine știe ce situație materială, ca să crezi că i-a momit pe români și pe româncuțele noastre banul și confortul unguresc? Pentru cine știe cum se contractează de obicei aceste mezalianțe: între slujbași români și între minoritare ridicate adeseori depe stradă (și în înțeles moral și n'înțelesul vorbeii italiene: rotti in culo), nu rămâne o altă explicație a acestei îngrozitoare sumedenii de cununii degradatoare — cari, în plus, se fac adeseori la biserica maghiară — decât o inconștientă, o slăbiciune îngrozitoare din partea românească și-un calcul și numai calcul din partea cealaltă, din partea maghiară.

Vom mai vorbi despre aceasta, pentru că avem dovezi că s'au dat dela Budapesta indemnuri, aprobări, pentru acaparări de acestă, al căror rost nu-i — o știe toată lumea — numai acela pentru care le salută cu toată frenezia ziarul "Reggel": ca să dea progenituri cari nu vor ști ce-i naționalismul extremist (pentru că vor vorbi numai ungurește și vor umbla la școală ungurească!) Și vom mai vorbi, pentru că nu-i

iertat ca într'un oraș unde sunt gospodari și burghezi români cu fete (căci să nu se uite că majoritatea celor 34 de mii de români ce-i are după ultima statistică Aradul, sunt băștinași, și-anume mulți cu casă, și pământ) români cari se nsoară aici să ia depe stradă otrepe aruncate în calea lor de iredenta ungurească.

Deocamdată încheiem amintind ceea ce se știe în deobște în legătură cu aceste mezalianțe: casurile bieților români inconștienți cari au ajuns pela consiliile de război, fiindcă și-au vândut țara de dragul pașachinei unguroaice, sau al slujbașilor publici ajunși la parchet pentru delapidări făptuite pentru că și-și fină pașachina unguroaică în lux și desfrâu.

Improprietății din Ungaria vrea să dea pământul napoi...

Se vorbește mult astăzi în Ungaria despre colonizări, menie să înlocuiască o reformă agrară cinstită, și despre sarcinile uriașe ale celor cari au căpătat prin așa zisa reformă agrară din decenul trecut un iugăr sau două de pământ sau locuri de casă. În deosebi această a doua chestiune — fiindcă a colonizărilor știe toată lumea că-i numai praf în ochii proștilor — e mereu la suprafață, desvăluind stări de lucruri mai urite decât o baie de joc. Plângerile stăruie în deosebi asupra prețului îngrozitor ce se ia improprietărilor: de două-trei ori prețul pământului din anii buni de după război, de 8-10 ori prețul de astăzi! Cazul dela Tiszabolcs — arătat într'un număr recent al ziarului nostru — unde prețul unui iugăr de pământ, trebuind plătit în rate anuale, este de 101 mii de lei, nu-i de loc o excepție, ci lucru general.

Nu-i deci de loc de mirare dacă ni-i dat să citim în numărul din 28 Dec. a. tr. al lui "Magyar-ság", că improprietărilor din ținutul Sárospatak (Ungaria nord estică) au cerut prin camera agricolă — care și-a dat avizul favorabil — să li se reducă de urgență prețul pământului, căci în caz contrar vor restitui locurile statului. Ni s'arată în această plângere că iugărul de pământ din regiunea inundabilă amintită (pământ de clasa a șasea, dat însă țărănilor ca de clasa a doua!) dă anual venit de 18 pengő și 50 de fileri, și trebuie plătit pentru el 41 de pengő și 95 de fileri pe an! Din cauza aceasta, ni-o spune "Magyar-ság", jumătate dintre improprietărilor și-au și părăsit pământurile, ne mai putând suporta licitațiile și celelalte neplăceri continue ce li se fac pentru restanțe.

Românizarea orașelor

— Comentarii bine de știut ale presei ungurești la discursul penibil al ministrului Iamandi și la declarațiile d-lui prim-ministru Tătărescu —

Precum era de așteptat, vorba ce i a ieșit din gură la parlament neoromânului V. Iamandi, și apoi declarațiile cu cari au încercat la Cluj s'o repare membrii guvernului, au avut un ecou prelung și interesant în presa maghiară.

E bine să-l cunoaștem.

Obiecțiile lui „Erdélyi Hirlap”

La 30 Dec., ziarul antiromânesc „Erdélyi Hirlap” din Arad a publicat un editorial în care se miră, ca introducerea la comențiarul ce-l face declarațiilor d-lui Tătărescu despre romanizarea orașelor, că s'a vorbit la Cluj, am-nesam, despre revizuire, chestiune «fără nicio actualitate». Dacă ne gândim — spune ziarul — la pricina — că această bucată de pământ alipită la România observă-i stilul! n. tr.) e cu 10 mii de km. pătrați mai mare decât toată Ungaria ce a rămas, cum înțelege lesne cum opinia publică românească și punctul de vedere oficial ține cu unanimă transigență la actuala proprietate a țării și de ce nu vrea să cedeze nici pe cale pașnică nici cu forța (să cedăm cu forța! Sic!, n. tr.) niciun petec de pământ vechiului proprietar (sic!, n. tr.) n-ai n-ai chiar în serviciul unor copuri cari l-ar asigura o mal-

pașnică naționalizare a părților rămase (sic! n. tr.)

Vorbește apoi de discursul lui Iamandi, „care condamnă naționalismul fără frâu și egoist și arătase urmările dăunătoare ale acelei politici care vrea să schimbe ulterior și 'n chip forțat evenimente și cursuri istorice, fapte terminate istoricește, și ar constrânge și guvernul să ia măsuri cari pe cale constituțională n'ar putea fi luate”. Sic!

D. Tătărescu — continuă iredentista gazetă — a fost corect când a spus că nu se poate romaniza cu mijloace agresive și cu prigoane. A vorbit însă de repararea nedreptăților istorice, ceea ce fără a nedreptăți pe minoritari nu e cu puțință. Repararea, de altfel, e făcută prin romanizarea orașelor pe care au făcut-o (când? unde? n. tr.) delaolaltă cu criza economică guvernele anterioare. (Sic!)

«Ungurii știu să facă orașe»

În aceeași zi (30 Dec.) „Aradi Közlöny” a publicat un editorial intitulat: „Autoapărarea noastră și munca”, în care spune că «s în orașele ardeleni nedreptăți istorice de reparat, deoarece trebuie să fixăm faptul istoric(!) maghiarizarea orașelor noastre produs-o nu violența ci cucețea normală a propășirii încete». Orașele ardeleni — continuă sinuând ziarul citat — erau încă cum o sută de ani mai mult ste sate; le-au ridicat la nivelul de astăzi ungurii, cu muncă sistematică și conștientă. Românii au fost opriți de nimeni să se seze 'n orașe («Aradi Közlöny» vrea cu niciun preț să ia cuștință de dovezile ce s'au publicat în ziarul „Universal” cu privire la izgonirea românilor în Turda, Cluj, etc.); dovadă — spune apoi — că și sub stăpânirea maghiară au reușit să crească nu numai un loc în orașe, ci și o poziție însemnată conducerea acelorora. («Aradi Közlöny» trece cu vederea ceea ce era un proces natural: că orașele nu puteau rămânea înuse în fața regiunii împrejmuiare, care era românească. Și intenționat falsifică: atribuind deranței ungurilor inexistența atunci în orașele cu pricina, faptul că în unele orașe consiliul comunal era în bună parte cântuit din români, element authton).

Mai spune șovinista gazetă că mărirea puternicei clase industriale ungurești a acestor orașe e meritul și rezultatul forței,

ci al muncii cetățenești cinstite.

Dovadă, adăugăm noi, că până a nu se desfința în chip voluntar la 1872 breslele și a le îngloba în organizații maghiare șovinite, industria românească era la Arad mai puternică decât este astăzi, după 15 ani dela desrobire, și de-atunci a dat brusc înapoi, făcând loc industriei ungurești care numai d-atunci a început să aibă un rol mai important. De altfel chestiunea aceasta s'a tratat amănunțit în monografia noastră „Meseriașii români din Arad”, apărută în Oct. 1933 în 20 de folioane în ziarul „E.oul”. Vezi acolo: primele două bresle cunoscute ale Aradului, de-acum 200 de ani și ceva, au fost românești. Vezi deasemenea capitoul despre Camera de comerț, înființată după d zolvarea breslelor pentru a să găte industria autohtonă și să sprijine pe cea ungurească importată. În consiliul acestei Camere industria românească n'a fost reprezentată decât într'un singur ciclu, de un singur român, iar apoi — 40 de ani în șir, până la 1919 — românii au fost cu totu'ut absenți din conducerea acestei camere, creată pentru desfințarea lor.

Articolul lui „Aradi Közlöny” se încheie cu o pretenție:

Ni se cere nu numai să renunțăm la romanizarea orașelor, ci să aducem o lege pentru apărarea minorităților. Și anume, pentru motivul că ungurii au dovedit nu numai că „știu să facă orașe” (sic!) ci și că s buni cetățeni.

Dovada că-s buni cetățeni ni-o

face „Aradi Közlöny” adeseori, cu îndrăznelile sale rămase din păcate nepedepsite.

Cât despre mirositoarea laudă de sine că „știu să facă orașe”, în privința aceasta le dăm perfectă dreptate. Au știut să belească șapte piei depe românii regiunii orașelor respective, ca să înzestreze din banii lor orașele acestea cu instituții pompoase și cu tot ce trebe ia pentru maghiarizarea orașelor și a regiunii lor.

„Mai multă sinceritate”

În coloanele aceleiași gazete s'a publicat la 1 Ianuarie sub titlul de mai sus un articol interesant al ziaristului și fostului deputat din partidul maghiar Hegedüs Nandor.

Pân'acum — spune 'n introducere d. Hegedüs — socotisem vorba lui Iamandi binevenită. Acum trebuie să spunem că mai bine nu o rostea.

Se'nțelege de ce vorbește d. Hegedüs astfel. Pentru că reacțiunea unanimă pricinuită de nesocotita vorbă a pus pe tapet ca niciodată chestiunea românismului din orașele instrăinate.

Autorul ar felicita pe d. Tătărescu pentru ceea ce a spus la Cluj despre evitarea farței în romanizarea orașelor, dacă acestei declarații nu i ar fi urmat o conștientă secretă jinită sub preșidenția d-lui subsecretar de stat Valer Roman, careia d. Hegedüs îi atribue hotăriri desigur exagerate.

Se întreabă apoi: De ce atâta taină? De ce nu se spun lucrurile pe fața?

Și spune în continuare că guvernul nu tratează chestiunea cu sinceritate.

Originea „ungurească” a Clujului, Orăzii și Aradului.

— Sau cum se face istorie în redacția oficioasă a partidului maghiar. —

În n-rul din 2 Ianuarie al lui „Keleti Ujság”, oficio-ul partidului maghiar, s'a publicat sub semnatura gazetarului Ștefan Zăgoni un savantlăc istoricesc care ar fi de toată frumusețea dacă n'ar fi și revoltător.

Se intitulează: „Trecutul orașelor ardeleni”. Deci istoricesc în toată regula. Și începe tocmai cu epoca romană, ca să afirme că retrăgându și Aurelian oștirile la 274, urmează după evacuarea ace sta în istoria Daciei un lap-

În schimb noi n'am știut în 15 și 16 ani dela desrobire să supunem industria minoritară care face milioane și miliarde din specularea regiunii românești a orașelor și din specularea băștelor de muncă românești, la nicio contribuție pentru întărirea românismului din orașe. În privința aceasta, e foarte adevărat, avem de învățat nespus de mult dela „știința de a face orașe” a ungurilor!

De-o parte: Tot guvernul de-acum a pus pe patriarh să 'ndemne pe episcopi print'o circula să pună pe piept să oprească plecarea sătenilor la orașe, — ori, e de sine înțeles că o romanizare fără o penetrație dela sate nu se poate; același guvern vine acum și amăgește lumea cu mirajul romanizării accelerate a orașelor. A vestii că romanizezi repede și 'n tempo vibrant orașele, dar tototunși a acționa în contra propășirii industriale (aici d. Hegedüs trage spuza și la oala sa, dar din context se vede că obiecția sa trebuie 'nțeleasă cu privire la industria românească, — n. tr.) și în contra infiltrației elementului rural, cari sunt necesare creării burgheziei românești, e o nesocotită guvernamentală pe care nu-l îngădui a o continua și a o face să 'ncolțească.

Precum am spus și la sfârșitul capitoului precedent, în legatura cu neglijența noastră vinovată de a sili marea industrie minoritară să contribuie la înzestrarea în scop românesc a orașelor: subscriem obiecțiile din finalul articolului d-lui Hegedüs, dându-i toată dreptatea.

sus din care 600 de ani, adică până la unguri (remarcați datele istorice!), nu poți înțelege nimic, încât orice afirmație despre românismul cetăților ardeleni din vremea aceea devine gratuită, riscată. (Răspuns d lui Tătărescu, care spusese la Cluj că orașele ardeleni au fost totdeauna românești) Lapsusul încetează cu venirea ungurilor. Aceștia aduc în țară germani, cari întemeiază în sudul Ardealului cetăți. Trecutu' sășesc al Sibiului bunăoară n'a fost contestat de nimeni decât „acum”. În schimb — spune istoricescui gazetar — în Clujul de azi germanii au venit ca tovarășii de ajutor, și dimpreună cu ungurii de astăzi cari locuiau aici (tocmai așa! — n. n.) au dezvoltat orașul”. De unde se poate presupune sau una sau alta: sau că Clujul e întemeiere ungurească, sau că i-o fi pus cineva mai 'nalte o piatră două de temelie, dar oraș e numai de când „l-au dezvoltat” ungurii, cu „tovarăși de ajutor” sași. Afirmația, care ca orice afirmație ungurească nu trebuie dovedită e vrednică de recomandat ce or dela Budap sta. Fiindcă acolo istoricii spun altfel. Acolo nu-i nici pomeneală că germanii ar fi venit d-ja în secolul tatarilor la Cluj ca să dea un ajutor maghiarilor la „desvoltarea” orașului.

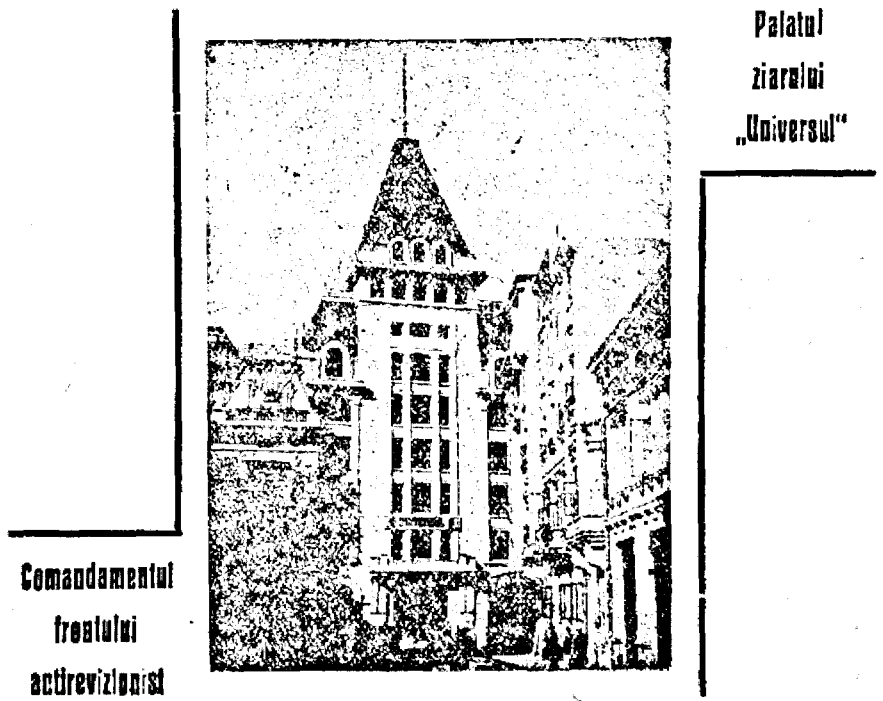
Unguri și nemți, au trăit la Cluj în deplină pace, după d. Zăgoni. Pe vremea lui Maria primarul era într'un an ungur, în celalalt german; consiliul comunal era jumătate unguresc, jumătate nemțesc; iar sub protestanți, slujba religioasă era împărțită la fele.

Toate aceste prea puțin importante amănunte nu-s bune decât ca să dea prilej d-lui Zăgoni să alunece fără cuvânt peste chestiunea românilor și peste ceea ce-a urmat la Cluj când bisericile își schimbau legea după cum se schimba stăpânirea. Și mai sunt bune ca să poată face d. Zăgoni afirmația: „Dacă a fost aici ungurizare, nu a fost forțată”. A fost, i-adevărat, o ungurizare pe vremea principatului ardelen, fiindcă au venit slujbași unguri, dar pe când să înceapă a deveni forțată, s'a schimbat stăpânirea, au venit germanii, cu funcționarii lor, însă dieta a fost repede mutată la Sibiu, funcționarii nemți s'au dus acolo, și Clujul a rămas aproape curat unguresc, aproape ca pe vremea — adăugăm noi — când germanii nu apăruseră încă ca să dea ungurilor ajutor la desvoltarea orașului.

Maghiarizare forțată n'a fost. Repetă d. Zăgoni. Dacă totuși ni se impută că a fost (și anume, pentru că Clujul e prea unguresc) e dovadă că poporul acesta maghiar are o rezistență care nu poate fi de bun ungur.

Așa ne dă gata, dintr'un condei, istoricul din redacția oficioasă a partidului maghiar, în privința Clujului. Afară de ce s'a spus mai sus, nu-i valabil despre Cluj nimic. Nici ceea ce spune că 'n „Călătoriile” sale Kazinczy, că 'n sec. al 4-lea — deci după evacuarea Daciei — Clujul se chema Ciusa (fără niciun văr în coada). Nici ceea ce am arătat noi în studiul „Expansiunea românilor peste Tisa” („Cuvântul” nr. de Paști, 1933), că Clujul din Ardeal are în nord-vestul

(Continuarea în pag. 4-a)

Palatul
ziarului
„Universal”

Comandamentul
frontului
antirevizionist

Să fim iar cu ochii la Senteș

Un nou amestec provocător al guvernului maghiar în chestia bisericilor ortodoxe din Ungaria —

Precum se știe din multe republicări ce le-am dat în „Gazeta Antirevizionistă” despre lupta îndălnită ce-a purtat-o oficialitatea maghiară pentru maghiarizarea prin excoerciți ca alde Németh a bisericilor ortodoxe din Ungaria, Ungaria n'a putut ajunge la această luptă la alt rezultat decât să-l vadă pe excoerțul Németh uns episcop schismatic (monofisit), de patriarhul ortodox din H. ms.

Urmările ereziei lui Németh

Succesul era prea ridicol față de așteptările ce se legaseră de excoerțul Németh, și ridica în fața Ungariei nu numai protestul străinătății în legătură cu tratamentul minoritar, ci și a înfrângerii bisericii ortodoxe drept de independență din toate țările. Ca rezultat, patriarhul din Constantinopol la care se încercase să se obțină recunoașterea de episcop peste biserica ortodoxă maghiară a lui Ștefan Németh restituie episcopiei să-bești din Buda imediat după trecerea lui Németh la eretici maghiari. În baza așezării maghiare ale lui Németh ca episcop, care s'au rupt de episcopia de Buda în decursul ultimilor 10 ani și s'au fost luate ca parohii autonome, independente, „maghiare”. Iată după această restituire, ministrul de culte unguresc, sesizând gravitatea situației, a dat o ordonanță prin care îl declară pe Németh și pe cei ce-l-ar urma, eretici din biserica ortodoxă, imunitându-le să și anunțe această șire la autoritățile administrative, ca să fie apoi tratați ca aprofesionali până când se vor fi organizat și vor fi obținut recunoașterea ca biserică monofisită în fața guvernului. În plus: hotărârea guvernului a fost urmată de un cumpănit atac a lui Függetlenség, ziar personal al ministrului Gombos, în fața lui Németh și-a comparat-lor, pe cari nu-l mai scotea din excoerți și le arăta isprăvi și mai multe decât cele ce le știam noi. Nu-l bănuim, hotărârea amintită a ministrului de culte și atacul a-

cesta al lui „Függetlenség” (reprodus în nr. 11 din 11 Nov) veneau după atentatul dela Marsilla, când deci trebuia păstrată multă prudență în chestiile cari priveau pe sârbi. Oricum, lucrurile acestea erau fapte peste care credeam că guvernul maghiar nu va trece cu ușa cu două.

Perseverare diabolică...

Iată însă că ziarul budapeșean din 30 Dec. a. tr. („Uj Magyarország” s. cl.) ne aduc o veste foarte ciudată, pe care nu ni-o poate explica decât în mică măsură agitația demență ce se face în Ungaria în contra sârbilor de când cu verdictul genevez și cu expulzările de cetățeni maghiari din Iugoslavia.

Ni se anunță astfel că episcopul sârbesc din Buda, P. S. Sa Gheorghe Zubkovic, a voit să reanexeze la episcopia sa parohia de Senteș (aparținătoare până la sfârșitul războiului episcopiei românești a Aradului), și anume în baza celor două fapte arătate mai sus: în baza hotărârii patriarhului din Constantinopol, care îl restituie parohiile așa-zise maghiare cari se declaraseră autonome, și în baza hotărârii ministrului de culte, prin care Németh, parohul Senteșului, e declarat iese din biserica ortodoxă dreptcredincioasă. (Nota bene: Se face aluzie, prin știrea aceasta, la un fapt pe care noi îl anunțasem acum câteva săptămâni: că episcopul Zubkovic a trimis administrator la Senteș pe parohul dela Hodmező-á-ah-ly).

Ca răspuns la aceasta, a sosit acum la consiliul eparhial al Senteșului o adresă a ministrului de culte, „prin care se aduce la cunoștință că parohia ortodoxă a Senteșului și în general parohiile ortodoxe cari s'au transformat în ungurești (sic! „magyarrá alakult”) nu stau sub jurisdic-

ția episcopului de Buda, ci exercită jurisdicția asupra lor direct ministerul de culte”.

Ca să înțeleagă rostul acestei hotărâri ministeriale, cititorul să-și amintească ceea ce se spunea în hotărârea din 19 Oct. a. tr. a aceluiasi minister: că Németh și ceilalți cari vor trece la monofisiti, vor fi socotiți aconfesionali până când se vor fi organizat și vor fi obținut dela guvern recunoașterea ca biserică în regulă. Precum am arătat când am anunțat această hotărâre dela 19 Oct., hotărârea ministrului de culte este egală cu un indemn la adresa excoerțului Németh și-a celorlalți excoerți (așa l-a numit ziarul d-lui Gombos) ca să-și cante credincioși și să se organizeze, pentru că urmează să fie recunoscuți. Refuzând deci să recunoască restituirea către episcopia de Buda, comunicată de patriarhul din Constantinopol, și să lase pe episcopul sârbesc de Buda să-și reanexeze aceste parohii, guvernul maghiar nu face alta decât rezervă parohiile acestea pentru episcopia schismatică a excoerțului Németh, pe care o va recunoaște când nici nu ne va trece prin gând.

Să luăm deci iarăși seama la ceea ce se pune la cale în Ungaria în contra bisericii ortodoxe!

Biserica maghiară și iredentismul.

Din „Uj Magyarország” dela 30 Dec. a. tr.:

Conducerea provinciei franciscane din Ungaria organizează la 5 Ianuarie un concert „filantropic”. Venitul e destinat ridicării pe dealul Kékestető a unei statui „Patrona Hungariae”, închinată Prea Curatei.

Leventismul în seminariile teologice

Din „Uj Magyaróság” dela 29 Dec. a. tr.: Mitropolitul Egerului Lu-

O predică revizionistă a mitropolitului primat al Ungariei

— „Păstrarea tratatelor de pace n'o voiesc decât cel cari refuză să recunoască 'n lume pe Dumnezeu”.

Precum arată ziarul „Uj Magyaróság” din 28 Dec. a. tr., cardinalul Iustinian Serédi, mitropolitul primat al Ungariei, a făcut la Crăciun o predică în bazilica din Estergom, spunând următoarele:

„Nașterea lui Isus Cristos a adus pa pământ pace și Isus nu e Dumnezeu revocării, ci al păcii. Dar pacea, la indivizi ca și la familii sau popoare, nu poate să existe decât acolo unde îl primesc pe Dumnezeu păcii și primesc învățăturile lui Isus despre iubirea lui Dumnezeu și de a aproapei.

„Dacă în trecutul apropiat națiunile (sic! nici pomeneală de cea maghiară! n. tr.) ar fi trăit și-ar fi făcut după învățătura lui Isus despre dragostea lui Dumnezeu și a aproapei, în acest caz n'ar mai trebui să ne mai plângem azi de stricarea familiilor, în acest caz n'ar fi fost război și n'ar fi venit nici nedreptele tratate de pace de astăzi, a căror păstrare n'o voiesc decât aceia cari refuză 'n lume să cunoască pe Dumnezeu”.

S'o spunem:

Logosul acesta incendiar și mistificator, rostit depe amvonul mitropoliei din Strigoniu de car-

dinalul unguresc Serédi, nu ne miră de loc. Nu numai pentru că mai cunoaștem și alte instigări și mistificări arhieresti maghiare rostite în numele lui Cristos, și nu numai pentru că e știută îndobște participarea episcopului militar Zdravets la falsificările de franci francezi, ci pentru că Serédi acesta, cardinalul acesta unguresc, își are și el ca-tierul său. Intre altele, sluga aceasta a latfundiarilor iredentiști (să-l numim astfel, pentru că ni se pare că-i iese din cea mai de jos clasă din Ungaria) este președintele Asociației pentru promovarea maghiarizării de nume, întâiul ei președinte de când a fost rechemată anii trecuți la viață.

Nicio mirare deci că iredentistul acesta cu pălărie de cardinal (ni se pare că afata are cardinalească, pălăria, fiindcă știință au ei și alții) a cutezat să spună depe amvon ce a spus: că revizionistii săi sunt reprezentanții lui Cristos, primitori al lui Cristos, iar cei ce se opun revizuirii tratatelor „nedrepte” sunt contrarii, — adevărații oameni ai lui Anticrist. Și nici mirare că a putut să debiteze depe amvon porcăria cealaltă, privitoare la provocătorii războiului, despre cari se înfelege din context că sunt aceiași oameni ai lui Anticrist cari luptă azi pentru păstrarea tratatelor, și nicidecât ungurii săi cei primitori ai Dumnezeului păcii.

De mirare-i numai atât în legătură cu acest revizionist cu clop de cardinal: că presa budapeștană — vezi numărul nostru din săptămâna trecută — a avut curaj să bage de vină unui ziar berlinez și să ceară guvernului german sancțiuni în contra lui, pentru că a scris în chip iredentios despre Eminentisima Sa Eminență dela Strigoniu, criticată pentru acțiunea sa maghiarizatoare.

„Revue de Transylvanie”

— Tom I, No. 3, Nov.-Dec. 1934 —

Ultimul număr depe anul trecut al atât de documentatului „Revue de Transylvanie” dela Cluj publică următoarele:

1. Un omaj celor trei morți în toamna anului 1934: Regele Alexandru al Iugoslaviei, Louis Barthou, și Raymond Poincaré.
2. Un elogiu românesc Franței, de Ion Breazu: note despre primirea ce a făcut-o acum 89 de ani presa românească din Ardeal („Foaia pentru minte, literatură și literatură” și „Gazeta Transilvaniei”) vestitului „Le Peuple” a lui Michelet; o scrisoare adresată a lui Dumitrie Brătianu, în același an, trimisă lui Michelet. Scrisoarea lui D. Brătianu, adevărat capodoperă, e o întrecută glorioasă a Franței, și a fost citită de Michelet cu ecrimi în o hi elevilor săi dela Colegiul de Franța.

3. Noua rigim al cultelor în România și minoritățile confesionale, de prof. univ. V. Moldovanu. O recomandăm spre reproducere integrală publicațiilor noastre religioase, deoarece e o expunere cum nu se poate mai documentată a situației de dinainte de legile românești și de după ele a cultelor din România. Autorul arată că din pricină că în Ardeal confesiunile și naționalitățile se confundă, cine va soluționa problema confesională, va soluționa-o implicit și pe cea minoritară. Și România a soluționat-o. Relevăm dintre observațiile sale, privitor la situația creată prin noile legi românești: Cultele românești nu-s decât de formă dominante (și anume la solemnități). În legea privitoare la secte, nu e niciun articol care ar prevedea că sec-

tele recunoscute nu au dreptul la o împărțire din bugetul statului. Proselitismul confesiunilor e interzis prin lege (la acest punct autorul ar fi trebuit să arate că totuși biserica catolică maghiară îl practică, și 'n dauna românilor și 'n dauna altora. Exemple sunt berechet) Privitor la dispoziția din lege care anulează convențiile pre-matrimoniale sau post-matrimoniale dintre părinți referitoare la religia copiilor din căsătoriile mixte, și lasă alegerea religiei, și a băieților și a fetelor, la discreția tatălui, autorul face obiecția că ar fi fost mai bine să se stipuleze acest articol astfel: copiii, de orice sex, urmează religia tatălui. Era interesant să ni se spună: cum se potrivește această propunere cu statisticile căsătoriilor dintre români și minoritari, și care e în lumina statisticilor rezultatul de până acum al legii actuale, în familiile în cari numai unul dintre

soți e român. După părerea noastră articolul de lege cu pricina va trebui cât mai repede revizuit și anume nu pe bază de teorii, ci pe baza statisticii copiilor născuți din căsătoriile mixte.

4. Invățământul minoritar în România, de Augustin Calan, directorul învățământului minoritar în ministerul instrucțiunii. Reținem următoarele: Statul român a făcut pentru minoritari mai mult decât și cere tratatul de pace. Tratatul nu-l obligă să țină pe socoteala sa școlii secundare cu limba de predare minoritară, totuși România s'a obligat singură prin legea învățământului secundar să țină asemenea școli sau secții, și în realitate întreține 7 școli secundare maghiare și 6 germane.

În Ardeal sunt azi următoarele școli maghiare: Primare: 783 confesionale, 442 de stat, în total 1225; secundare: 50 confesionale și 7 de stat, în total 57.

Nemțești: Primare: 345 confesionale, 129 de stat, total 474; secundare: 31 confesionale și 6 de stat, total 37.

La acestea se adaugă 42 de școli sârbești și 9 ale altor minorități.

Statul român cheltule anual cu cei 853 învățători minoritari dela școlile primare de stat cu limbă minoritară 51.180.000 de lei, iar cu profesorii dela școlile secundare de stat cu limbă minoritară 10.140.000.

Deasemenea România nu e obligată prin tratatul de pace să întrețină seminarele teologice minoritare, totuși ea dă 1.048.000 lei pentru lefurile Institutului unitarian din Cluj, 789.170 pentru ale celui catolic din Alba-Iulia, 1.211.160 pentru ale celui protestant din Cluj, iar pentru cei nemțesc dela Timișoara 726.750.

Relativ la plângerile răseperate ale iredentilor maghiare că n'ar închide 'n Transilvania școlii

In chestia zarvei dela biserica maghiară calvină din Arad

— Preoți unguri însurați cu românce convertite. —

Precum se știe din relatările noastre din săptămânile trecute, la biserica maghiară calvină din Arad continuă frământările pricinuite de căderea la alegerea de preot din toamnă a preotului Balajthy din Episcopia Bihorului, generele episcopului calvin Sulyok din Orade, și de biruința preotului Zoltan Nagy, în contra căruia partizanii lui Balajthy fac agitație pe tema că-i însurat cu o româncă. Zarva aceasta, degenerată în denunțări la justiție, continuă în primul rând din pricina episcopiei, care târâgănează confirmarea alegerii lui Nagy și a îndârjit prin aceasta așa de mult pe partizanii acestuia, încât au început să se gândească să treacă la altă lege sau să ceară o anchetă a ministerului, precum am arătat că anunță ziarul arădan „Reggel”.

Un alt ziar din Arad, „Kis Újság”, se ocupă deasemenea (în nrul dela 1 Ian.), de chestiunea aceasta, și scrie că nevasta lui Nagy, din naștere Margareta Moldoványi, e trecută la calvinii dela evanghelici. (După cunoștința noastră n'ar fi româncă de origine, ci numai a fost adoptată de un român). Arată apoi că nu e întâiul caz când parohia calvină din Arad și-ar avea un preot însurat cu o femeie care a trecut la calvinii dela altă lege. Preotul depe vremuri Bökényi, al cărui nepot agită acum în contra lui Nagy din pricină că-i însurat cu româncă, era însurat cu româncă Ana Cociuba, și nimeni nu l-a băgat aceasta de vină, deși era stăpânire ungurească. (Credem și noi: preoteasa era cu totul ungarizată încă din școala primară. Prin zările maghiare depe vremuri am întâlnit-o figurând în programe cu reprezentății școlărești șoviniste, sau făcând colecte șoviniste. Și ea și soru-sa s'a măritat cu ungar). Deasemenea, continuă „Kis Újság”, era însurat cu româncă

convertită preotul luteran din Arad Ioan Nikodem, și nici acela nu i s'a făcut nimic. În schimb preotul ortodox din Șirla, mai apoi referent la consistor, Gheorghe Popovici, era însurat cu unguroaică, și nu l-a băgat nici lui nimeni vreo vină.

Cine l-a autorizat?

— Scotocirile suspecte ale faimosului Kara Győző la muzeul koșutist dela Palatul Cultural din Arad. —

In „Arad Közlöny” dela Anul-Nou au apărut niște documente koșutiste, scotocite prin muzeul paisoptist dela Palatul Cultural, care românilor nu li-i accesibil decât prin mare grație, de un domn ultrafaimos: Kara Győző, cel care a dat cu despropările sale de osârminte pseudo koșutiste prietărilor iredentel maghiare ca să declare Aradul o Mecă a ungarismului și să proclame prin lege ziua de 6 Octombrie (a executării comandanților koșutiști) ziua iredentel arădane.

Documentele acestea publicate de faimoasa ungară a iredentel ungurești ne au făcut să ne interesăm mai de aproape de îndeleptirile profesorului pensionat al liceului unguresc din Arad, și am rămas stupefiazți de ce-am aflat. Ni s'a spus că d. Kara Győző a căpătat acces necontrolat la documentele muzeului paisoptist, și copiază de câteva luni în biroul direcției Palatului Cultural, lăsat de obice singur, singurel, încât poate face ce-i place.

Intrebăm deci, fiindcă știm că altă lume, și anume românească, nu are favoarea ce i s'a făcut iredentelului Kara Győző, și fiindcă mai

Din raiul hortist

După lista publicată de „Pesti Hirlap” în nrul dela 1 Ian. crt., în anii 1933 și 1934 au fost în Ungaria următoarele falimente și concordate forțate:

	1933	1934
Falimente	111	87
Concordate forțate	466	576

Pasivul celor în concordat 20 mil. p. 26 2 mil. p. În luna Decembrie 1934 au fost 75 de concordate forțate, cu pasive de 3.7 milioane pengő, și 2 falimente. Adeca mai multe și decât în alte luni ale anului și decât în Dec. 1933.

știm că arhiva Csányi a mai fost și altă dată primejduită (pe vremea aceea era vorba să fie pur și simplu cedată Ungariei pentru niște măzguluri pictoricești ale unor unguri): cine l-a dat lui Kara autorizație să facă ce face? A știut celce l-a dat încuviințarea, cine-l acest domn Kara? A cerut mai înainte de a-i da autorizație, vreo lămurire dela liceul „Moise Nicoară”, care l-ar fi putut spune tocmai pe chestii de bibliotecă cam multe?

Români pierduți

Citim în nrul de Anul-Nou al lui „Uj Magyaraság”, că în urma instigației antisemite întâmplute zilele trecute la Dobrișin, au fost dați în judecată — dar au fost arhițați — trei național-socialiști: Kosztin Lajos (Ludovic Costin), Gál Mihály (probabil asijderea de origine românească), și Ștefan Bézy.

Din „Pesti Hirlap” dela Anul-Nou crt.:

A fost instalat episcop al parohiei protestante Budahegyvidéki judecătorul ad-tiv Boér Elek.

Din „Bud Hirlap” 19. XII a. tr.: Dr. Mina Dezső, medic în Jobbágyi (subscriere la colecta pentru statuia lui Rakoczy).

7. Sub titlul: „Mostră de logică revizionistă”, prim-redactorul revistei, dl. D. D. Roșca face o ustorătoare și amănunțită critică cărții revizioniste „Horgie de Demain” a lui Aldo Dami, făcând afirmațiile acestui să scrie și iredentel ungurești de tot răsul.

8. D. dr. Aurel Gocman, secretarul general al Ligii Antirevizioniste din Ardeal, arată cu dovezi cari nu ne pot fi spre mare laudă, supremația elementului minoritar și în societăți unguresc și ungarizat într-o mare serie de slujbe publice, în comparație cu numărul aproape dispărent al slujbașilor publici români depe vremea ungurescă. Sunt statistici deadreptul uluitoare. Prin largă lor toleranță, precum arată d. Gocman, românii au ajuns în situația para-

Am ajuns în sfârșit de neam unguresc

Semioficiosul „Budapesti Hirlap” a publicat la 23 Dec. a tr. o pagină de „declarații” ale unor profesori universitari dela facultățile de medicină maghiare, despre analizele de sânge ce s'au făcut astă toamnă în Săcuime, și despre cari am mai arătat că au dus la constatarea că mare parte dintre sâcul au sânge românesc.

Dol dintre profesorii intervievați, Kenyeres Balázs și Verébey Tibor, caută să dovedească că știința medicală n'a ajuns încă așa de departe, ca să poată deosebi sângele raselor amestecate. Al treilea, Andrei Jeney bate în același strună dar adaugă, că „dacă medicii români vor constata că indicele biologic al rasei ungarilor din Ardeal e aproape de-al românilor, aceasta nu dovedește de altă parte că între români sunt multe elemente turanice”.

Afirmația aceasta nu-l nouă.

Precum am arătat acum două săptămâni, la fel a căutat să afirmăm cineva prin „Uj Magyaraság”, că sângele românesc al sâculor

nu dovedește decât că în poporul românesc e mult sânge cuman. Cu alte cuvinte: nu săcul în parte de origine românească mare parte dintre români de neam turco-mongol. E ca de ordine, precum se vede, răspundă la constatările anilor de sânge în chipul de pueril și înțepat. Relevăm mada pentruca oamenii noștri știință să fie în gardă, și pe ca istoricii să dea o altă decă decât până acum relațiilor mănăstii ale chestiei cumani Ungaria. Pe cine li interesă mai de aproape această chestie îi trimitem la revelațiile ce facut cu privire la aspectele mănăstii ale problemelor cumani Ungaria prin „Cuvântul” dela Aprilie 1933 (nrul de Paști) la foiletonul nostru din Arad sau începutul lui Mai 1933) feritor la dialectul maghiar zis poloșesc dela Nord de dapesta, vorbit în raza exsiunii arădane pe care am notat-o prin citatul numărului Paști al „Cuvântului”.

Cum își face Ungaria propagandă la Paris

În sala Guizot a Sorbonei a fost în săptămâna dinainte de Crăciun o conferință în contradicție despre procesul Marsiliei, organizată de „La Tribune Internationale”.

A vorbit întâi atașatul de presă dela Paris al Iugoslaviei, Vucetici, arătând că atentatul a fost o ispravă revizionistă, iar depre expulzările de cetățeni maghiari din Iugoslavia că au fost necesare pentruca să se prevină o răzbunare a opiniei publice care i-ar fi costat pe acești cetățeni maghiari mult mai mult decât expulzarea, și ar fi înrăutățit mult conflictul dintre Iugoslavia și Ungaria.

Secretarul dela Paris al Ligii Revizioniste maghiare, Francisc Honti, a citit articole de „Calomniei” la adresa Ungariei din

presa franceză, și a spus. Nu presa franceză a fost plătită spus apoi că Ungaria a în 1929 o mână prietenească Iugoslaviei (când cu faimosul și sincerul discurs dela comemoria rea Mohaciului al regentului Horthy), dar Iugoslavia n'are răspuns invitației. Oratorul insinuat apoi că Iugoslavia pe că nu făcea atâta gură în cobzle Ungariei pe chestia atentatului dacă nu era pusă la cale de cineva — „se înțelege de cine”. La sfârșit omul Ligii Revizioniste a cerut să se reprime expulzării unguri în Iugoslavia.

După el a jinit un logosof revizionist Suliotti dela ziarul anticrist „Nuova d'Italia”, apoi Dr. Scott dela „Times” a arătat stările Ligii Națiunilor, iar profesorul francez Le Fur a vorbit despre importanța juridică a dictului (După „Budapesti Hirlap” pin 23 Dec. a. tr.)

Știri și fapte din Săcuime

Ne vine din Gheorgheni un record gazetăresc: conținea tele „Gazeta Ciucului”, pe cașle bilunară scrisă cu nehm și cu talent, a implinit la Anulmersase ani de apariție.

Il dorim mulți ani înainte!

Secția Gheorgheni a Ligii Antirevizioniste a luat în tratarea să organizeze un muzeu etnografic, onal, adăpostit deocamdată liceul din Gheorgheni.

La Miercurea Ciucului s'a ținut la Crăciun un congres al revizionistilor.

S'a hotărât să se înființeze la vară o tabără cercetășească permanentă la Ghilcoș.

ungurești, d. Callani arată că adevărul e tocmai contrariul: Școlile ungurești s'au sporit în România: La 1918 erau 644 școli maghiare primare, iar astăzi sunt 804. Școli secundare erau 67, iar astăzi, în urma germanizării sau românizării în chip natural a celor din locuri unde nu erau unguri, sunt 50 la număr. În realitate și-aceste 50 sunt prea suficiente, și sunt tolerate să funcționeze ilegal, cu mal puțin de 270 de elevi cât prevede legea. Cel din Zălau are 128 de elevi, cel din Arad 193 (a avut până acum un an 70 80 — n. n.), cel din Odorhei 193, cel din Sătmar 218, ș. a. m. d.

5. Transilvania economică și teza revizionistă maghiară, studiu lung și încărcat de date, al dlui Victor Joga, profesor la Acad. Comercială din Cluj. Autorul tratează sub toate nenumăratele-i aspecte teza ungurescă după care criza mondială e urmare a desilpirii Ardealului de

Ungaria (sic!), și după care Ardealul nu poate avea o prosperitate economică decât legat de Ungaria. Dintre nenumăratele argumente cu cari autorul face ridicolă teza ungurescă, vom remarca faptul că pe vremea războiului vamal dintre Ungaria și România mică, deputații și conducătorii vieții economice, comerciale și sociale ungurești au făcut demonstrații sgomotoase ca să se rela raporturile cu România, deoarece făcând aceste legături Ardealul pierde.

6. Ungaria și problema Transilvaniei. D. prof. Silviu Dragomir, directorul revistei, publică sub titlul acesta, în facsimile și cu comentarii, un memoriu din 1917 al contelui Ștefan Bethlen, prim ministrul de după război, prezentat la sfârșitul guvernării lui Tisza cu privire la măsurile ce trebuiesc luate pentru exterminarea românilor din Transilvania. E un document zdrobitor, pe care se impune să-l reproducem în întregime.

TOT ROMÂNUL DE BINE CITEȘTE ZIARUL

UNIVERSUL

Pompierii unguri în slujba armatei revanșarde

Ni s'au semnalat de către un cititor al nostru din Viena următoarele:

Călătorind deunăzi prin Ungaria spre Viena, mi-a fost dat să găsesc în vagonul în care eram o publicație ungurească în accesibilă la noi, numărul de Decembrie 1934 al revistei „Tüzrendészeti Közlöny” a Asociației pompierilor din Ungaria. Am citit-o cu deamănuntul, și fiindcă mi-am adus aminte că în câteva săptămâni „Gazeta Antirevizionistă” s'a ocupat numai de lucruri de felul celor pe care le citisem în această revistă pompierilor unguri, m'am gândit să împărtășesc cititorilor români prin gazeta dv. cele ce mi-a fost dat să aflu din citatul număr al publicației pompierilor unguri: (N. Red.: *Correspondența noastră se referă la destăinuirea noastră intitulată „Pompierii slujba armatei” din n-rul de la Dec. al „Gazetei Antirevizioniste”.*)

Pompierii din Ungaria, anexă a armatei antiaeriene

Numărul acesta al lui „Tüzrendészeti Közlöny” e închinat transformării pompieriei ungurești într-o armată de combatere a atacurilor aeriene, — problemă care mi-a mai fost pusă în „Gazeta Antirevizionistă” în legătură cu pompierii unguri, și despre care „Tüzrendészeti Közlöny” spune în numărul din luna ianuarie că problema a fost rezolvată în anul 1933.

În ceea ce se spune în articolul din Crăciun al contelui István Székényi, președintele pompierilor din Ungaria, publicat în revista noastră:

„Importanța pompierilor unguri este discutabilă, nu numai din punct de vedere al fazei lor actuale peste mări și țări, ci și din punct de vedere al importanței lor locale. Importanța lor reclamă pompierii noștri, ca să-și împlinească răspunzător cerințelor total moderne misiunea ce li-a revărsat, care nu constă numai în apărarea avuțului și a vieții în jurul focului, ci trebuie să meargă și asupra apărării antiaeriene în contra gazelor.”

În zilele noastre trebuie să avem în chip special deosebită importanță această misiune! Dictatul pe care l-a pus la dispoziția tutuzărilor tehnicii războiului modern, dintre cari nu în ultim loc este atacul aerian, cu bombele lui de incendii, de explozii și de gaz. Instituția pompierescă (maghiară), care e chemată în primul rând să apere avuțurile și viața cetățenilor pașnici în contra oricărui fel de daune ale focului, și care e deja organizată, prin muncă stăruitoare și conștiință, în aproape fiecare sat, e pusă în fața unei noi misiuni filantropice mari, ca să apere după cât permite posibilitățile viața și avuțurile în contra atacurilor aeriene și-a atacurilor cu bombe”.

Firește, președintele asociației pompierilor maghiari pisează în continuare latura filantropică a acestei transformări a pompieriei ungurești în armată de luptă antiaeriană. Accentele acestea ale sale, cari la sfârșitul articolului degenerază în blasfemie, punând pompieria maghiară (cu filantropia ei!) într-o balanță cu Crăciunul, cu nașterea Mântuitorului, nu ne pot abate atenția de la esența exercițiilor de stil ale domnului conte Székényi, care se cuprinde în cuvintele, spuse relativ la filantropia de adineaori: „pregătirea (pompierilor) în această direcție, devine astfel un eminent interes de apărare națională”.

După articolul acesta introductiv, urmează un articol al redacției, tot despre punerea pompierilor în slujba armatei și apoi o seamă de răspunsuri la o întrebare a redacției: „In ce vedea dezvoltarea viitoare a pompieriei?”, toate învățându-se în jurul transformării celor 95 de mii de pompieri din Ungaria în auxiliari principali ai armatei.

Dintre răspunsurile acestea, cari toate cer guvernului înzestrarea unităților pompieresti, voi reținea următoarele:

Contele Alex. Teleki, președintele Asoc. gimnastice, propune să se încadreze în organizațiile pompieresti, după ce au terminat cu stagiul pre-militar.

Francisc Papp, comandantul pompierilor din Seghedin, amintește că în curând se va înzestra porțiunea din Ungaria a șoselei turistice Londra-Constantinopol cu telefoane de semnalizare din 5 în 5 km., și propune ca aceste posturi telefonice să servească și pompierilor; cere apoi să se înființeze posturi de semnalizare în toată țara.

Un altul răspunde că cele 95 de automobile de salvare ce sunt în țară nu-s suficiente. Guvernul trebuie să sporească bugetul de înzestrare al salvării și-al pompierilor.

Cari sunt în orașele noastre din Bănat și depe granița româno-maghiară.

Revista pompierilor din Ungaria vorbește de altfel și ea despre această ciudată situație

a pompieriei dela noi, și încă — vă poate deci interesa faptul de-a dreptul — în legătură cu jubileul din toamnă al pompierilor așa-zis voluntari — ca să nu și ziți direct: unguri și ungurizați — din orașul Dvoastră, din Arad.

În n-rul acesta depe Decembrie al revistei „Közrendészeti Közlöny” se publică despre acest jubileu un articol al lui Andrei Dévényi, comandantul pompierilor din Macău, intitulat „Centenarul corporației pompierilor voluntari din Arad”.

Articolul se începe astfel:

„Fac o plimbare pe șoseaua de lângă cazarma pompierilor. Mă uit la kilometrajul depe șosea: Arad 73 km. Mare distanță! În sufletul meu mă simt însă mult mai aproape de Arad. Și e de înțeles, căci dincolo, pompierii arădani tocmai acum își se-bează jubileul de 100 de ani de existență, iar noi, dintre orașele ungurești cel mai aproape de Arad, ne simțim obligați ca, după ce trecerea graniței nu ni-a fost îngăduată, să fim prezenți cel puțin sufletește la jubileul acestei prime organizații de pompieri maghiari; fiindcă jubileul acesta de 100 de ani e jubileul instituției pompieresti ungurești. CĂCI NU NUMAI PRIN ÎNFIINȚAREA ȘI PRIN DESVOLȚAREA EI, CI ȘI PRIN VIEȚA EI DE AZI INSTITUȚIA POMPIEREASCĂ DEPE TERITORIUL MAGHIAR OCUPAT DE ROMÂNI SE ALIMENTEAZĂ ȘI AZI DIN INIMI MAGHIARE”.

Domnul comandant dela Macău descrie apoi serbarea. Firește, cu multă răutate. Spune că „pe străzile Aradului s'a mutat o atmosferă de sărbătoare”. — a-decă dacă nu „se muta” între pereții lor atmosfera aceasta de jubileu unguresc, rămăneau cu atmosfera de jale în care le-a lăsat Trianonul. Tot astfel când vorbește de cooptările de inspectorii ce s'au făcut la congres în asociația pompierilor din județ, fiindcă e silit să pomenască numele românești și fiindcă în restul articolului vorbește numai de unguri și n special de un domn Záray, adaugă imediat că „aceste numiri (de români) le face prefectul”. (Nota Red.: *Asociația județeană pomenită aici n'are statute autorizate; e sub comanda numelui domn Eugen Záray, care nu se mulțumește cu comanda pompierilor voluntari din oraș, ci ține să aibă n mână și pe cel din județ.*)

Vorbește apoi comandantul de pompieri dela Macău despre laudele ce s'au adus la banchetul dela Căminul Industriașilor d-lui amintit Eugen Záray, „comandantul pompierilor (N. Red.: voluntari) din Arad, sufletul pompieriei din județul Arad”.

Apoi adaugă îndată, și remarcă acest adaos, ca să se înțeleagă cu ce rost s'a aranjat jubileul, și mai ales ca să se înțeleagă

ce fel de lucru au sărbătorit autoritățile din Arad:

„Serbarea a aranjat-o Záray singur, care și-a serbat cu acest prilej jubileul de 30 de ani de pompierie”.

Ați înțeles!

Și-acum finalul articolului:

„Astfel s'a serbat „dincolo, jubileul de 100 de ani de activitate a primului corp de pompieri voluntari din Arad. Din Ungaria ciuită n'a putut lua niciun fel de parte la această serbare într'adevăr frumoasă și rară. Cu toate că numai cine cunoaște istoria pompieriei ungurești, știe ce au însemnat pompierii arădani în viața pompieriei maghiare”.

„Curios joc al sorții, că acest corp de pompieri și-a serbat jubileul de 25 de ani de existență în anul 1855, pe vremea absolutismului (austriac), iar cel de 100 de ani pe timpul ocupației românești, și că dela 1830 (??? ce fel de centenar e acesta, la 1934, 2 n. n.) până la 1919, adevărat timp de 89 de ani, a fost sub stăpânire maghiară, iar dela 1919, adevărat timp de 15 ani, e nevoit să îndure viața amară a subjugării.”

„Căci e amară dincolo viața...”

„Froții noștri pompieri își îndură cu dinții încheștați greaua lor soartă, și cu inimile îndurate și cu amărăciune pe buze trăiesc desființarea voinică a vieții ungurești care zi de zi învie cu nouă putere (sic! — n. tr.) Cu toate că, precum se poate constata și din numele celor ce au luat parte la aceste serbări pompieresti: viața pompierescă este condusă și astăzi de pompierii rămași acolo din vechi vremuri maghiare, iar organizația le este și ea totașa cum au fundamentat-o la timpul său inimile ungurești și gândurile ungurești”.

Așa se scrie în Ungaria despre pompierii așa-zis voluntari dela Arad și din județul Aradului, — județ românesc, care se vede că trebuie să suporte și în anul al 16-lea dela izbăvire rușinea de-a avea o pompierie ungurească, cu sentimente ungurești, aservită scopurilor ungurești.

Faceți, domnule redactor și domnule cititori, comparația cuvenită între stările acestea dela noi, și între militarizarea mai sus arătată a pompieriei voluntare din Ungaria. Și-apoi trageți ce concluzii vreți, nu atât la adresa ungurilor cari fac în Ungaria ceea ce fac, iar la noi ce-ați văzut cu prilejul jubileului lui Záray, ci la adresa îndolenței românești.

Viena 29. XII. 1934.
Al. Dvoastre, cu dragoste de frate
Șt. P.

Felicitări românești pentru „Aradi Közlöny”

Vestitul „Aradi Közlöny”, precum am arătat în n-rul nostru trecut, și-a sărbătorit la Crăciun jubileul de 50 de ani tipărit în bună parte pe bani românești (costul unui mare număr de reclame românești cari se precupețesc când e vorba să fie date preselor noastre un număr festiv de 156 de pagini, aproape n'ntregime cu articole sau felicitări din Ungaria, de parcă minoritatea ungurească dela noi n'ar avea pui de gazetar sau publicist.

Ca să aibă cu ce se lauda, faimoasa gazetă redactată de cetățeni maghiari și-ajunsă după desrobirea Aradului pela consiliul de război pentru insultele pe cari le proferase în contra dinastiei române, a publicat a treia zi de Crăciun o invitație foarte nostimă: să se grăbească cititorii să-i comunice cum li-a plăcut numărul său festiv. Firește, lumea s'a grăbit „să-i comunice”, căci cine nu-i doritor să-și vadă numele în gazetă! Vorbim bine înțeles de lumea minoritară, fiindcă nu ne-am fi închipuit să se găsească și români cari să dozească să-și vadă publicat numele sub niște laude la adresa ziarului care insultase dinastia română și care în loc să se fi cuminaț după ce a scăpat — mai sunt afară de el câțiva cari știu cum a scăpat — de osânda ce o merită, continuă să ațâțe în contra românilor. Ei, bine! Ceea ce nu ni-o puteam închipui, s'a întâmplat. În n-rul de Anul-Nou al lui „Aradi Közlöny” ni-a fost dat să găsim în pagina felicitărilor, care se începe cu o felicitare adresată gazetei cu redactori cetățeni maghiari de faimoasa Dunaposta, agenția care furnizează ziarelor maghiare dela noi știri iredentiste, ni-a fost dat, zic, să vedem că-l felicită pe „Aradi Közlöny” un domn care deși-și ortografiază numele pe ungurește și-știm că e român: domnul Momák Ianos, apoi confratele Al. Mitra în numele ziarului „Drapelul” (săracul Valer Braniste va fi crișcat din măsele acolo în mormânt!), și-apoi, tocmai dela Satu-Mare, un domn Nicolae I. Pop, care semnează: „Invățător”.

Comentariile-s de prisos.

Părțile neocupate ale episcopiei Orăzii

În ziarele budapestane deia 1. I crt. („Pesti Hirlap”, „Uj Magyar-ság”) e vorba de o mișcare ce s'a făcut în clerul din partea rămasă Ungariei a episcopiei romano-catolice (ungurești) a Orăzii.

Relevăm știrea aceasta pentru titlul ce și-l dă guvernatorului apostolic al părții cu pricina a episcopiei orădene. Își zice așa: „guvernatorul apostolic al părții neocupate a eparhiei Orăzii”. E titlul oficial al unui personaj oficial!

Citiți și răspândiți:
„Gazeta Antirevizionistă”

Liga Revizionistă maghiară

Își finanțează propaganda antiromânească cu bani din România

Ni s'a semnalat în legătură cu ceea ce am scris în nr. din 2 Dec. al „Gazetei Antirevizioniste” despre importul de cărți budapestane în România un lucru de necrezut dar perfect adevărat, pe care-l poate oricine verifica la chioșcurile de ziare sau la librăriile maghiare din Ardeal:

Editura oficioasă a Ligii revizioniste maghiare face parale grele în România cu niște romane aruncate săptămânal pe piața Ardealului, pe cari autoritățile noastre au fost destul de inconștiente ca să le admită în țară.

Ne referim la colecția de romane „Pesti Hirlap Könyvek”, vândute cu 10 lei, cu cari editura ofi-

oasă a Ligii Revizioniste ungurești inundă săptămână de săptămână, Dumnezeu știe de când, piața ardeleană, făcând cu acest negoț bani grei cu cari finanțează propaganda antiromânească.

Cine a încuviințat această blestemăție? Ce cap de dobitoac sau ce suflet de Iudă a putut autoriza un astfel de import budapestan? Ni-i indiferent că se va debita eventual scuza — cei ce au autorizat porcăria aceasta vor fi capabili să invoce și-o asemenea scuza! — că-i vorba de traduceri ungurești din autori francezi, englezi, etc., lipsite de orice lucru subversiv și eventual (ceea ce e greu de controlat) chiar de intercaldrile tredentiste cu cari obișnuesc să abuzeze

de toleranța românească editurile budapestane. Chiar așa de ar fi, ba chiar dacă „Pesti Hirlap”, oficiosul Ligii Revizioniste, ar introduce la noi nu romane ci Sfânta Scriptură, nici în acest caz banii din România nu pot fi lăsați să ia drumul Budapestei, ca să-i folosească Liga Revizionistă pentru scopurile sale antiromânești.

Așteptăm deci o urgentă interdicție a acestui import de produse ale editurii oficioase a Ligii Revizioniste maghiare, și așteptăm să fie sancționați după toată cuviința cei cari au indus guvernul în eroare făcându-l să aprobe intrarea în țară a unor astfel de publicații budapestane.

Se pune iarăși ceva la cale

— Legăturile Ungariei cu scriitorii unguri dela noi —

Am atras nu odată atenția asupra legăturilor ce s'au făcut în anii din urmă între Ungaria și între scriitorii și publiciștii unguri dela noi, purtați în triumf prin orașele Ungariei, cu conferințe și șezători, ospătați la Budapesta și gădilați cu expoziții de cărți „ardelene”, iar la plecare — ni-o închipuim — garnisiți cu albișori pentru zilele negre ale „subjugării”.

Se vede că atâta cât s'a făcut până acum pentru strângerea într'un singur mănunchi — se înțelege: șovinist — a scriitorilor unguri din Ardeal, dintre cari unii începuseră să facă traduceri din românește și să vorbească de-o apropiere româno-maghiară, nu li s'a părut celor dela Budapesta

suficient. Căci iată ce des-tăinue printr'un interview dat de Crăciun lui „Erdelyi Hirlap” d. Zilahy Lajos dela Budapesta:

„Ne-am gândit noi deja mult, am cumpănit mult, cum ar fi posibil să integrăm literatura maghiară ardeleană în circulația sângelui literaturii noastre, a vieții noastre literare; cu un cuvânt: cum ar fi posibil să creăm frontul spiritual maghiar unitar, care azi schioapătă în 3-4 direcții. Nu voi trăda încă nimic, pentru că nu socot pentru moment necesar să venim în fața publicului cu planurile noastre, deși aceste planuri sunt deja gata și traducerea lor în fapt nu e decât chestie de timp”.

Ce altceva putea să spună d. Eckhardt

Budapesta, (Rador). — Răspunzând urărilor ce i s'au făcut cu prilejul Anului Nou, deputatul Tibor Eckhardt, delegatul permanent al Ungariei în Societatea Națiunilor și fruntaș al partidului micilor agricultori independenți, a vorbit între altele și despre chestiunile de politică externă. A declarat că trăsătura caracteristică a evenimentelor anului care s'a scurs a fost importanța crescândă a problemelor dunărene, care s'au situat în primul plan al politicii europene.

Opinia mondială — a declarat d. Eckhardt — a fost preocupată mai întâi de chestiunea

austriacă, apoi de chestiunea ungurească. Ungaria trebuie să rămână fidelă principiilor după care politica externă ungară nu poate să se opună intereselor generale ale Europei.

D. Tibor Eckhardt a reluat apoi vechea temă a revizionistilor unguri, susținând că după 15 ani se vede clar că situația creată prin tratatele de pace nu ar mai putea fi menținută. D-sa a mai arătat că guvernul ungar dă toată atenția acestei chestiuni.

Deputatul Eckhardt a încheiat printr'un atac violent contra tratatelor de pace, susținând că ar fi fost impuse de forță.

Tot despre nemții din Ungaria

Ziarul „Magyarság” a publicat la 1 Ianuarie crt. un articol de instigație în contra minorității germane din Ungaria, intitulat astfel: „Se va înființa o plasă germană cu capitala în Buda?”

Cităm:

„Printre populația în majoritate șvabească a împrejurimilor Budapestei se face de multă vreme o agitație politică continuă; vin adeseori în aceste sale oameni necunoscuți cari iau contact confidențial în special cu astfel de șvabi despre cari e știut că au un rol mai de seamă în mișcările germane ce se așează de obicei sub firma acțiunii culturale. Ungurii de acolo constată la fiecare pas că după câte-o astfel de vizită tainică șvabii conlocuitori nu mai vor să știe ungurește, ba preluând ca slujbașii căilor ferate, ai poștei și-ai altor instituții de stat să le vorbească nemțește. Sunt printre ei chiar și zvonuri cunoscute ca acesta, că în viitorul apropiat se vor întâmpla mari schimbări politice, când ei o să fie aici stăpâni, vor avea alt rol în Ungaria și va trebui să știe fiecare nemțește”.

După introducerea acestei „Magyarság” anunță alarmat că în ziua de 30 Dec. s'a ținut la Pilisvörösvár o adunare nemțească intimă, arătându-se că în viitorul apropiat toate satele nemțești cari alcătuiesc majoritatea satelor din jurul Budapestei, vor forma o plasă separată, nemțească, cu sediul în Buda, cu slujbași numai de lege nemțească și cu limbă nemțească. În plasa aceasta — spune îngrozit ziarul budapestan — se va preda în clasa întâia și a doua (a școlilor primare nemțești) numai nemțește, limba oficială a bisericii va fi nemțească. Limba dela poșta, c. f., etc. va fi nemțească și ungurească și se vor înființa două școli medii nemțești.

Ziarul budapestan spune că nu se poate tolera așa ceva decât pe bază de reciprocitate: adică dacă dă și Mica Antaniă un tratament ideal maghiarilor! Ca și cum nu l-ar avea, și ca și cum reciprocitatea pe chestia nemțească ar trebui cerută României, Cehoslovaciei, Iugoslaviei.

Săptămâna

In țară: Sărbătoare la lumea pe care n'o interesează politica, și pregătiri de zor la partidele politice.

Între guvern și conducerea partidului liberal armonie, — așa au vestit din nou comunicatele de presă, în urma faptului că președintele guvernului al partidului s'au salutat cordial de Anul-Nou.

La național-țărăniști o săptămână de și mai mare încordare decât înainte de sărbători, datorită — firesc — retragerii d-lui Maniu din delegația permanentă. Stăruie s'vovonul că d. Iuliu Maniu și-ar face un partid nou.

Apropierea dintre georgiști și averescani s'a consolidat în așa măsură, încât circulă tot mai mult s'vovonul că se va ajunge în viitorul cel mai apropiat la fuziune.

După apelul la înfrățire făcut de Suveran partidului police la închiderea parlamentului, M. S. Regele a adresat acum țării, de Anul Nou, un mesaj cu mare răsunet, cerând o conlucrare obștească petruca să înceapă în țară o administrație nouă — nouă nu prin experiențe inovatoare riscate ci prin spiritul care să însuflețească. O reformă a moravurilor adecă, precum comentează în „Universul” dela 6 Ianuarie cuvântul regească d. Constantin Bacalbașa.

Săptămâna externă a fost o săptămână de pregătiri, pentru evenimente cu adevărat istorice.

De-o parte: campanie electorală în Saar, pentru plebiscitul ce se va face la 13 Ianuarie. Liga Națiunilor a trimis în provincia care are să aleagă între stăpânirea franceză și între cea nemțească trupe interaliate ca să păstreze ordinea, turburată încă depe-acum pe ici pe colo. Germania face printre populația din Saar o instigație antifranceză turbată. La Berlin și în multe alte părți d'Germania au loc mari manifestații pan-germane.

De altă parte la Roma decurg în clipele acestor tratative de însemnătate epocală, între Mussolini și între ministrul de externe al Franței, Laval. Acordul ce se tratează e făcut încă dinainte de plecarea d-lui Laval la Roma. Se vor semnifica angajamente pentru garantarea independenței Austriei, pentru neatingerea granițelor Iugoslaviei și pentru încetarea din partea statelor semnatarilor a uneltirilor unuia în contra altuia, a amestecului în treburile interne ale altui stat semnatar, și a sprijinirii acțiunilor (de felul celei dela Jankapuszta bunăoară) îndreptate în contra vrunei dintre statele semnatar. Și-au dat până acum adeziunea la înțelegerea franco-italiană: Austria, Iugoslavia, Cehoslovacia, România, Ungaria, toate, de nevoie va adera și ea, dar deocamdată mai face mofturi, cerând să se recunoască prin acord interpretarea în stil revizionist a §-ului din statutele Ligii Națiunilor și să se dea garanții cu privire la tratamentul minoritar (chestiune care n'are nimic de-a face cu obiectul acestui acord). Acordul se va semna (și de către unguri fără niciunul dintre aceste deziderate ungurești șantajiste. Va fi întâiul tratat politic ce-l semnază între ele Ungaria și țările Micii Înțelegeri deci e vorba de-un eveniment cu adevărat istoric. Revizionismul maghiar suferă a doua lovitură moarte, după cea din Decembrie dela Liga Națiunilor.

Chestiunea Saarului și mai presus de toată a acordului dela Roma covârșește toate celelalte evenimente ale zilelor acestora. Singure întâmplările din Albania, unde a izbucnit pe-aloc revoluție, se impun atenției. Zvonurile exagerate despre această răscoală se desmint.

Gestul coloniștilor dela Șofronea

Duminica trecută, 30 Dec., a fost în colonia Șofronea depe granița arădană o serbare națională cum rar s'a pomenit în partea locului: după amiază cu producțiunii școlărești, aranjată cu multă pricepere de d-na Ghizela Gardiaș, și cu teatrul țărănesc jucat de tineretul satului, iar seara cu piese de teatru urmate de jocuri naționale (călușeri) și apoi dans până în zor.

Venitul frumoaselor serbări, organizată de vrednicul conducător al coloniei pâr. Guleșu și d. Julan, șeful gărilor, a fost donat pentru abonamente la „Gazeta Antirevizionistă” pe sedlocuitorilor din sat.

Ne-a măgulit nespunș gest de neuitat al brăvilor mână din Șofronea și-al celor câtoror lor, și le mulțumim inimă